

Copertă: *Ionuț Ardeleanu-Paici*

Tehnoredactor: *Rodica Boacă*

Secretar de redacție: *Paulina Lămășanu*

Coperta I – Bust (*detaliu*) de sculptorul Aurelian Apostol,
din colecția autorului.
Foto: Nicolae Petrache

Această carte apare cu sprijinul nemijlocit al
S.C. AGROPAN OYL SA,
B.N.P. ION TRAIAN
și al DOMNULUI CONSTANTIN SAVA,
PRIMARUL MUNICIPIULUI URZICENI.

© 2019 Editura Paideia
Str. Tudor Arghezi nr. 15, sector 2
București, România
tel.: 021.316.82.10
e-mail: office@paideia.ro
www.paideia.ro
www.cadourialese.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BULANDRA, ALEXANDRU

**Metamorfoze biblice ale psihologiei urâtului genial : cazul
poetului și profetului Al Doilea Isaia / Alexandru Bulandra. -**

București : Paideia, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-748-285-0

Alexandru Bulandra

**Metamorfoze biblice
ale psihologiei urâtului genial**

**Cazul poetului și profetului
Al Doilea Isaia**

paideia

București, 2019

Cuprins

I. Introducere	7
1. Explicație la titlu.....	7
2. Geniu și urât într-un experiment natural.....	14
3. Urâtul e coaja unui miez cosmic.....	16
4. Primele întrebări și ipoteze de lucru	18
II. Copilul urât și genial	21
1. Al Doilea Isaia – schiță biografică	21
2. Un caz foarte rar	24
3. Copilul urât – o analiză psihologică.....	25
3.1. Autoportretul lui Al Doilea Isaia	26
3.2. Amintirile din copilăria profetului.....	29
3.3. Un caz psihologic similar – Jean-Paul Sartre.....	32
3.3.1. Singur printre adulți	32
3.3.2. Era cu puțință să te naști condamnat?	35
3.3.3. Evidența urâteniei mele.....	36
3.3.4. Copil imaginar, m-am apărat prin imaginație ...	39
3.3.5. Presimțeam religia, o speram, acesta era remediul.....	42
3.3.6. Martiriu, salvare, nemurire, totul se destramă...	43
3.4. Câteva observații de parcurs	45

III. Cântecul Robului lui Iahve	51
1. Confesiunile profetului Al Doilea Isaia	51
2. Dumnezeu alege un profet suprasensibil și fără glas.....	55
3. Profetul este nemulțumit de răsplata divină.....	59
4. Ziua de lucru a profetului închipuit	65
5. Urâtenia fără seamăn a profetului.....	68
6. Ultimul joc al profetului cu Dumnezeu: urâtenia în schimbul răscumpărării păcatelor.....	70
IV. Poemul lui Iov	79
1. Iov alias Al Doilea Isaia.....	79
2. Viziunea cosmică a poetului urât	80
3. Dumnezeu îl ascunde pe Iov de mânia Sa	82
4. Metamorfoze din <i>Vechiul și Noul Testament</i>	87
5. De la omul curat la dialogul cu Dumnezeu	90
6. Iov alias Al Doilea Isaia este Moise <i>avant la lettre</i>	94
V. Profețiile	103
1. Calea lui Dumnezeu ajunge până la Iisus esenianul ...	103
2. Salvatorul lui Dumnezeu	106
3. Dumnezeu e aproape, căutați-L!.....	109
VI. În loc de încheiere	113
Un algoritm de gândire a mâniei lui Dumnezeu	113
Trimiteri bibliografice	117

I. Introducere

1. Explicație la titlu

... Dacă nu-i știu numele, deci neamul său, și nici chipul, care să-l identifice între ceilalți evrei din Babilon, voi căuta marca lui psihologică.

De ce crezi că aceasta e calea de urmat?

Eu și numai eu...

Văd că ți-ai însușit deja sloganul de preamărire al tipului psihologic căutat!

... îi știu toate scrierile și gândurile din ele!

Într-adevăr, ești autorul a cinci cărți despre el.

Așa au venit ele, tu știi bine, una dintr-alta, fără să le fi avut în proiect de la început.

Vrei să spui că nu ai fost condus de nicio idee preconcepută.

Aceste cărți sunt născute, nu făcute!

Hai să le trecem în revistă! „*Experimentul Iov*” – 2007. (1)

Aici am realizat o lectură laică, rațională și umană a *Cărții lui Iov*, fără să știu și fără să-mi pun problema autorului/autorilor celor două componente ale sale – legenda, respectiv poemul genial care m-a fascinat pentru totdeauna prin grandoearea expresiei literare și a ideilor transmise.

Te referi, desigur, la noua înțelepciune a lui Iov.

Citez: „... În apărarea lui Iov prind viață două proiecte, ambele propuse spre rezolvare divinității: este vorba de un proiect care privește condiția umană și un altul, la fel de important, care are ca obiectiv central acțiunea divină și chiar felul Ei de a fi și de a se manifesta în raport cu așteptările omului. Spus pe de-a dreptul, Iov îi pune lui Dumnezeu însuși problema unui nou proiect de divinitate. Iov vrea un Dumnezeu care să corespundă statutului său de credincios fără prihană. Pentru el, Dumnezeul suspicios, mânios și pedepsitor, care se comportă după principiul tradițional al răsplătirii, nu mai este un Dumnezeu adecvat.” (1, p. 89)

Imediat nu vom mai vorbi de Iov, ci de Iov alias Al Doilea Isaia!

Personajul ca alter-ego al autorului.

„Minunata istorie a Cărții lui Iov” – 2011... (2)

... Unde am reușit să descopăr sursele textuale sumeriene, akkadiene, babiloniene și ebraice ale acestei Cărți biblice și să-l identific pe autorul *Poemului lui Iov* cu autorul *Profețiilor de la capitolul 40 la capitolul 55 din Isaia*, același cu poetul care a scris *Apocalipsa* atribuită aceluiași Isaia – 24. *Pustiirea lui Iuda*, 25. *Cântare de mulțumire*, 26. *Cântarea celor răscumparați*, 27. *Înainte-vestire pentru așezarea poporului lui Israel* – și, ceea ce acum se va dovedi un lucru foarte important, el este și autorul *Cântecelor Robului lui Iahve* – 42,1-9; 49,1-6; 50,4-9; 52,13-53,12 –, care traversează textul profețiilor atribuite, pentru prima oară, de învățații evrei și, mai apoi, de bibliștii occidentali, celui numit *Al Doilea Isaia sau Deutero-Isaia*. Iată, așadar, opera acestui autor anonim, scrisă în a doua jumătate a secolului VI a.Hr.! (3)

De ce consideri „Cântecele Robului lui Iahve” atât de însemnate pentru cercetarea pe care o vom întreprinde?

Întrucât aici iese la suprafața textului chipul desfigurat al persoanei autorului lor și al tuturor celorlalte texte pe care i le atribui, precum și suferința trăită de acela pe care eu îl consider unul dintre cei mai importanți autori biblici.

Faci o apreciere care contrazice flagrant aparența textelor biblice de referință, care nu-l recunosc în calitate de poet și profet, iar în șirul bărbaților celor luminați enumerați în „Cartea înțelepciunii lui Iisus, fiul lui Sirah (Ecleziasticul)” la capitolele 44-49, începând cu Enoh, Noe, Avraam, Moise și Aaron, continuând cu David, Solomon, Isaia, Ieremia și Iezechiel, până la Neemia și Simon, el nu este pomenit. (3, pp. 985-1026)

Este prezent, însă, personajul Iov, urmându-i, nu întâmplător, profetului Iezechiel, la 49,10: „*Și mi-aduc aminte și de Iov, care a ținut bine toate căile dreptății.*”

De ce consideri semnificativă ordinea enumerării?

Voi arăta, mai jos, că Iezechiel este autorul legendei din prima parte a *Cărții lui Iov*.

...O uitare grea, ca de plumb, apăsa memoria acestui geniu nefericit!

Pe care eu și numai eu, mânat de un impuls pornit din mine de dincolo de mine, am reușit să o dau la o parte, ca să pot afirma acum cu toată puterea argumentelor: *Da, Al Doilea Isaia este unul dintre cei mai importanți bărbați luminați ai Bibliei, atât prin valoarea intrinsecă a operei sale, cât și, mai ales, prin capacitatea miraculoasă de a atrage în aura ei de înțelegere și de a direcționa în acțiunea lor mântuitoare mari personalități ale credinței și acțiunii: Învățătorul dreptății, fondatorul sectei*

eseniene, secolul II a.Hr.; Ioan Botezătorul și Iisus, formați în cadrul acestei comunități religioase ostile lumii Strămbătății a iudaismului oficial reprezentat de Marele Preot și Templul de la Ierusalim; și Saul, viitorul Apostol Pavel, care va trece din tabăra Sinedriului și a Marelui Preot în aceea a lui Iisus; el, poetul și profetul Al Doilea Isaia, este liantul dintre Vechiul și Noul Testament!

Iar în cazul lui Moise, care va fi ipoteza de lucru?

Voi arăta cum, în conceperea acestui personaj-cheie al primelor cinci cărți biblice, *Pentateucul*, elanul spiritual care-l animă pe Iov alias Al Doilea Isaia, proiectându-l lângă Dumnezeu, a avut un rol decisiv.

Am ajuns cu înșiruirea cărților tale la volumul „Iov, Socrate și Divinitatea” – 2013. (4)

Pe Iov și Socrate i-am apropiat în mintea mea întrucât au trăit, la bătrânețe, nemeritat, aceeași experiență a morții iminente. Pentru a-i aduce gândurile, pe care i le descifrasem prin lectura rațională a *Poemului*, la nivelul de generalitate ale celor socratice, le-am decantat și abstractizat cursul ideatic, apropiindu-le astfel și credința lor profundă – a lui Iov în Dumnezeu, a lui Socrate în daimonul din sufletul său –, până la convingerea comună pe care am exprimat-o prin formula: *Nimic fără Dumnezeu!*

Chiar și gândirea rațională intră sub incidența ei!

Într-adevăr, aceasta a fost marea descoperire: „*temeiul raționalismului lui Socrate este credința în buna credință a daimonului său și în rațiunea divină pe care acesta o slujește*”. (4, p. 116)

Iar prin procedeele pe care le evocai, ai descoperit și ideea lui Iov cu mare răsunset în viitor.

Citez: „*Dacă Dumnezeu pedepsește pe un om fără vină sau pe un om care a păcătuit fără să știe, atunci este nevoie de cineva*

– o nouă divinitate? – care să mijlocească între mine ca om și acest Dumnezeu care nu mai receptează semnalele transmise de mine în vechile coduri. Adică să-mi susțină nevinovăția în fața Domnului sau, dac-am greșit, să-mi obțină iertarea păcatului. Prin ideea salvatoare a Răscumpărătorului, conceptul de Dumnezeu primește o nouă determinare. Aceasta pare a fi consecința necesară a cazului Iov – așa cum a fost asimilat în religia ebraică.” (4, p. 28)

„Iisus și Proiectul Asaltul Cerului” – 2014... (5)

Iisus, educat din copilărie în cadrul sectei eseniene, constituită de Învățătorul dreptății în pustiul Iudeii după îndemnul profetului Al Doilea Isaia, a citit și recitat, fără să știe cine este autorul lor, și *Poemul lui Iov* din manuscrisul *Cărții lui Iov*, și profețiile lui din același sul cu cele ale lui Isaia, aflate în biblioteca de la Qumran.

Numai epocala descoperire a Manuscriselor de la Marea Moartă, de la mijlocul secolului XX, a făcut posibilă reconstituirea lecturilor lui Iisus și a felului în care L-au determinat să conceapă Proiectul pe care L-a dus la îndeplinire pentru a mântui oamenii, iar El să ajungă lângă Tatăl Său din Cer.

Iată și volumul „*Iisus, Pavel și Al Doilea Isaia*” – 2016! (6)

Pe coperta patru a acestei cărți, chiar ai subliniat faptul că, dacă pentru cititorul obișnuit al Bibliiei creștin-ortodoxe, de referință, opera și persoana poetului și profetului Al Doilea Isaia nu există, în aceeași situație aflându-se și Proiectul lui Iisus, tu/ noi ai/avem o cu totul altă poziție: „Iar noi, dacă am aflat că au existat cu adevărat și I-am cunoscut, trebuie să strigăm fără oprire din toată ființa că Există! Numai așa existența noastră capătă un sens!”

Pentru studiul de caz pe care-l începem acum, cred că e bine să oferim cititorului, ca exemplu de metamorfoză biblică a urâtului, felul cum am gândit, în capitolul „27. *Imaginea de Sine a lui Iisus și imaginea propovăduită de Pavel*”, traseul de la reprezentările și ideile din textele lui Al Doilea Isaia la cititorii lor Iisus și Pavel. (6, pp. 98-102)

În primul rând, ultimii doi n-au știut că citeau „De fapt, proorocirile lui Al Doilea Isaia, profetul și poetul din Babilon”, și nu ale lui Isaia, care „avea o autoritate de nezdruncinat”.

Iar în privința *Cărții lui Iov*, legenda din prima și ultima parte, prin stilul și concepția ei tradiționale, pune în surdină tumultul nonconformist din partea de mijloc, poetică, scrisă de un poet genial. „*Astfel s-a întâmplat ca inspirația omenească să fie luată ca revelație a Duhului Sfânt.*”

Copilul Iov, plămădit, în poem, de mâinile lui Dumnezeu, Care S-a îngrijit de el ca un Tată, devine, în Proiectul lui Iisus, Fiul lui Dumnezeu, iar „în mintea lui Pavel lucrurile au luat următoarea turnură: prin Înviere se confirmă că Iisus este, într-adevăr, ceea ce El susținea în timpul propovăduirii mântuirii, adică Fiul lui Dumnezeu, dar primește și determinările acestui Mesia” – tap ispășitor; din ultima parte a profețiilor neștiutului Al Doilea Isaia.

Lumina divină, pe care amândoi o aveau în priviri atunci când au citit aceste texte, nu l-au lăsat să observe „*Semnalul participării omenești lăsat în textul profețiilor sale de urâtenie, care ține strict de aspectul fizic al omului, ea fiind marea problemă a poetului și elementul comun al profetului și al lui Mesia. Acest indiciu transmitea, pentru cine avea ochi de văzut, următorul avertisment: profetul este o transfigurare a poetului, iar Mesia o transfigurare a profetului*”.

Cred că exemplul a fost ilustrativ pentru scopul acestui nou studiu de caz.

Revin la misiunea pentru care, acum, mă simt predestinat!

Nu mai ai nicio scăpare: vei fi și tu înghițit de propria megalomanie!

Eu și numai eu vreau, din tot sufletul meu, să aflu dacă scrierile lui Al Doilea Isaia au fost influențate, și dacă da, cum și în ce măsură, de sufletul său agresat de înfățișarea fizică atât de respingătoare.

Pe ce te bazezi?

Întrebarea ta, în stil țărănesc-moromețian, e foarte nimerită! Sper ca și răspunsul meu să fie pe măsură: *gândirea autorului nu este independentă, adică nu depinde numai de rațiune, ci este supradeterminată de trăsăturile sale psihologice induse de urâtenia lui congenitală.*

Dar aici se ivește o mare problemă, aceea a noului curs pe care scrierile lui Al Doilea Isaia l-a generat în planul credințelor și ideilor religioase evreiești, și pe care tu l-ai adus în atenție!

Aluatului lor primordial, din sufletul înaripat și mintea genială ale lui Al Doilea Isaia, îi trebuie de îndată adăugată o componentă fundamentală neluată în calcul până acum: *e vorba de logica particulară pe care urâtenia poetului și profetului a impus-o gândirii sale.*

Vrei să spui că, la originea acestui fir evolutiv, pe care l-am descoperit în Sfintele Scripturi, alcătuit din imagini literare și idei religioase, se află urâtul genial?

Da, iar dovada convingerii mele e supratitlul cărții – *Meta-morfoze biblice ale psihologiei urâtului genial.*

2. Geniu și urât într-un experiment natural

Următoarea formulă exprimă *postulatul cercetării* noastre: Urâtenia este aspectul care îl apropie pe profetul Al Doilea Isaia de Cel Care, în edițiile Bibliei creștin-ortodoxe, de referință, este numit Mesia. Iar legătura dintre *Poemul lui Iov* și *profețiile lui Al Doilea Isaia* este realizată tot de capitol 53, unde mlădița, răsadită și crescută prin grija lui Dumnezeu din aceeași tulpină cu a regelui David, își încheie destinul în aceleași cadre textuale cu ale evoluției personajului literar Iov.

Prin urmare, vei considera urâtenia drept cauză a suferinței profetului și a lui Mesia, și nu invers, cum face Umberto Eco: „Există, e drept, o pagină din Isaia în care Mesia apare desfigurat de suferință...” (7, p. 49)

Ipoteza generală a acestui studiu de caz o formulez astfel: Combinația atât de rară, din persoana poetului și profetului Al Doilea Isaia, dintre geniu și urâtenia înăscută, a putut genera, ca produs excepțional, un complex de superioritate care a împins psihicul fraged al copilului spre cele mai înalte culmi ale supraaprecierii de sine – cele divine.

De urmărit logica particulară a unei asemenea personalități. Vezi Adler: își face lege din propria lui voință. (8, p. 25)

Voi considera acest caz un *experiment natural* desfășurat în timpul robiei babiloniene – 597-539 a.Hr. –, perioadă marcată de criza profundă a relației poporului ales cu Dumnezeu. În acest context istoric, spiritual și psihologic, energia psihică a unui om crescut în credința iudaică s-a ridicat la un nivel nemaîntâlnit, capabilă să susțină regândirea critică a imaginii *tabu* a lui Dumnezeu construită de profeții de până atunci.

Mânia lui Dumnezeu, stârnită de poporul Său veșnic răzvrătit, i-a pătruns copilului Al Doilea Isaia până în cele mai gingașe cute ale sufletului!

Iar chipul lui desfigurat fără milă, de a cărui prezență devine tot mai conștient și apăsător, ar fi putut fi rodul de o clipă al aceleiași porniri necugetate a Domnului.

Care să fi fost, totuși, motivația unei asemenea agresiuni a Creatorului?

Vom vedea cum, peste ani, mintea claustrată a poetului îi va găsi, condusă de aceeași logică particulară suverană, rostul universal mântuitor, în a doua parte din *Cântecul al patrilea al Robului lui Iahve*, din *Isaia*, capitolul 53...

Cel mai citat pasaj al Bibliei!

Apoi, în adolescență...

Poate și mai devreme! Vezi Jean-Paul Sartre! (9)

... lecturând operele mesopotamiene, descoperă uimit că nu este singurul om iubitor de înțelepciune atacat de propria divinitate. Așa a prins curajul să aducă la lumină, în scris, și să propună soluții pentru ceea ce îl preocupa și pe el.

Al Doilea Isaia trebuie să fi avut un ascendent moral asupra lui Dumnezeu când a scris poemul lui Iov!

Urâtenia, distrugerea feței, a persoanei sale umane, a identității sale fizice, care îl scoate din rândul lumii încă de la naștere, ar fi fost un motiv foarte puternic pentru o atitudine ostilă față de divinitate.

Prin urmare, el nici nu avea de ce să poarte un nume propriu, care le-ar fi amintit mereu celorlalți lideri spirituali evrei – preoți, înțelepți, poeți și profeți –, înfățișarea lui de neprivit.

Cu atât mai mult cu cât, în lumea pe care și-o construie în mintea lui, unde era un copil divin, trăitor în preajma Lui și îndeplinind roluri extrem de importante pentru Dumnezeu, într-o calitate asemănătoare cu a Domnului Însuși, el nu avea cum să aibă un nume de om pur și simplu.

I-ar fi scăzut din prestigiu, nefiind potrivit cu statutul său suprauman.

3. Urâtul e coaja unui miez cosmic

De ce trebuie să reconstituim tipul psihologic și stilul de viață ale lui Al Doilea Isaia?

Scopul acestui demers constă în schițarea unei posibile evoluții a personalității viitorului poet și profet, concepută conform criteriilor psihologiei individuale adleriene, pornind încă de la vârsta copilăriei mici, de 4-5 ani, când se formează *prototipul stilului de viață*, care va rămâne aproape neschimbat (10, p. 61), până la maturitatea dezvăluită de creator, într-o formă, totuși, neclară, în confesiunile din *Cântecul Robului lui Iahve*.

Apoi, ne vom întreba dacă personalitatea astfel reconstituită s-a proiectat, și dacă da, cum, în scriitura lui poetică și profetică.

Mai încolo, vei vedea că lucrurile se complică!

Bine că m-ai prevenit, voi fi pregătit!

Pornind de la un principiu metodologic aplicat de medicul psihiatru austriac Alfred Adler, părintele psihologiei individuale, am formulat o adaptare a lui pentru studiul nostru de caz: *ideile textuale din opera lui Al Doilea Isaia sunt expresii ale atitudinilor psihologice ale autorului sau/și personajului ca*

alter-ego al său, „iar aceste atitudini sunt, la rândul lor, expresii ale acelei întregi abordări a vieții care constituie stilul de viață”. (10, p. 72)

Urâtenia îl va închide pe nou-născut, pentru toată viața, după gratiile sale impenetrabile. Prin urmare, ceea ce citim în textele acestui autor damnat se petrece în celula ocupată de produsele minții sale libere și debordante, pentru care urâtul este coaja invizibilă a unui miez cosmic.

Altfel spus: avem de-a face cu rezultatele unor experimente mentale ale unui om claustrat în propria intimitate, având relații minimale cu alte prezențe umane.

Problema fundamentală pentru un studiu de psihologie adleriană a individului este următoarea: *cum a reușit acest copil să-și proiecteze un scop de superioritate cu semnificație comunitară?* (8, p. 23)

Urâtenia combinată cu o minte genială este singura rețetă care scoate sufletul chinuit din carcera privirii oripilate către un folos al celorlalți aflați dincolo de persoana lui.

Presupun că părinții nu l-au respins, dimpotrivă, și l-au apropiat, ajutându-l să depășească șocul condamnării sale pe viață.

Lectura a reprezentat, ca și pentru Jean-Paul Sartre peste două milenii și jumătate, calea către o lume alternativă la cea reală, cu oameni având trupuri și relații din cuvinte, ca unică formă de evadare.

Poetul mânuiește vorbele frumoase, iar profetul primește mesajele de la Dumnezeu, ambele activități putând fi realizate la cote foarte înalte în arestul urâtului.

Preoții și cărturarii evrei vor fi aflat de acest tânăr de excepție cu o problemă fizică atât de gravă?